

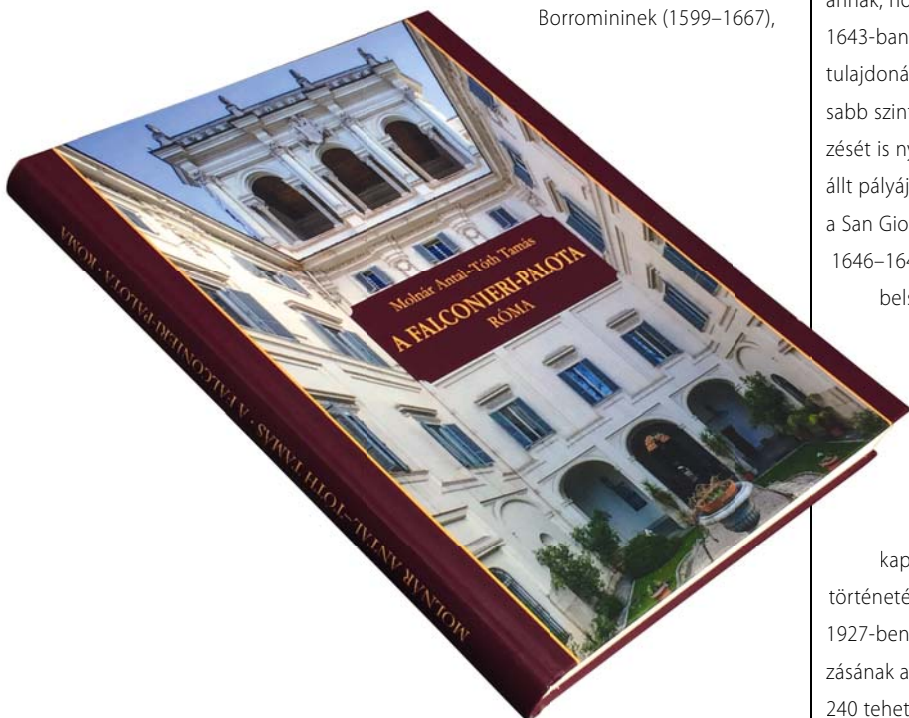
Borrominivel a via Giulián

Molnár Antal–Tóth Tamás: A Falconieri-palota

Balassi Kiadó, 2016, 210 oldal DVD-melléklettel, ár nélkül

P. SZABÓ ERNŐ

Olykor szinte krimibe illően izgalmas fordulatok jellemzik a római *Falconieri-palota* történetét, amelyet Molnár Antal és Tóth Tamás írtak meg közös kötetben. Előbbi, a Római Magyar Akadémia korábbi igazgatója foglalja össze a palota építészettörténetét, tekinti át az Akadémia működését, utóbbi pedig az épületben működő Pápai Magyar intézetet mutatja be. Az épület mai arculatát nem kisebb mesternek köszönheti, mint Francesco Borromininek (1599–1667),

aki Bernini és Pietro Cortona mellett a barokk Róma legjelentősebb építészje volt. A palazzo főhomlokzata a via Giuliára néz, kerti kapuja a Tevere felé nyílik. Ahogyan az építéstörténeti elemzésből kiderül, az utca fénykorában, 1515-ben épült az első palota a mai Palazzo Falconieri helyén, mégpedig a Ceci-palota, amelynek több részletét is magában foglalja a későbbi barokk épület. 1574-ben a Ceciktől a lombardiai eredetű kereskedőcsalád, az Odescalchi familia vásárolta meg az épületet, amelynek folyóparti szárnyát

éppen akkoriban bontották le, hogy a helyén – a nyilván ma is meglévő – kertet létrehozzák. A következő tulajdonos, Mario Farnese laterai herceg, pápai szolgálatba szegődött zsoldos nem változtatott az állapotokon, talán ideje sem volt rá, hiszen élete nagy részét hadjáratokban töltötte – 1595-ben Magyarországon harcolt a törökök ellen, Esztergom ostrománál meg is sebesült.

A barokk palota születése, ahogyan Molnár Antal megállapítja, a névadó Falconieri családnak köszönhető. Pontosabban annak, hogy a firenzei eredetű familia egyik tagját, Leliot 1643-ban a pápa bíborossá nevezte ki, s a frissen a család tulajdonába került épületnek meg kellett felelnie a legmagasabb szintű reprezentáció igényeinek. A bővítés megtervezését is nyilván ezért bízták éppen Borrominira, aki akkoriban állt pályája csúcán, itteni feladatával párhuzamosan például a San Giovanni in Laterano felújításán dolgozott. Borromini 1646–1649 között irányította az építési munkálatokat, s a

belső terek módosításával, a via Giuliára néző homlokzat átformálásával úgy hozott létre méltó lakhelyet a népes család és az annak szolgálatában állók számára (egy 1654-es összeírás szerint összesen legalább nyolcvan voltak), hogy miközben reprezentatív barokk palota jött létre, a palazzo megőrizte a még Giuliano Ceci idején

kapott villa jellegét. A magyar kulturális kormányzat történetének egyik legjobb döntése volt, hogy a palotát 1927-ben egy művészeti és tudományos intézmény létrehozásának a céljából megvásárolta. 1928 és 1943 között mintegy 240 tehetséges fiatal dolgozott ösztöndíjasként a palotában. Negyven százalékuk volt képzőművész, közülük olyan kiválóságok nőttek ki, mint Aba-Novák Vilmos, Molnár C. Pál, Pátzay Pál és Szőnyi István. A római ösztöndíjak rendszere, ha néhány évnyi háború utáni szünettel, s ha olykor kisebb-nagyobb zökkenőkkel is, de ma is működik. Igaz, az ösztöndíjasok ma kettesével laknak a palazzinának nevezett melléképületben, de jelentkezőkben sosincs hiány.